

Religionsforfølgelse

på Sørlandet

- Kristne trues på livet
- Frykter infiltratører som spionerer
- Flykter fra nærmiljøer

Metoderapport til SKUP 2014

Geir Lid

Agderposten

1) *Navn på journalisten som har gjort jobben*

Geir Lid , Agderposten

2) *Tittel på prosjektet*

Religionsforfølgelse på Sørlandet

3) *Redaksjon og redaksjonsadresse*

Agderposten

Tlf: 3700 3700

Besøksadresse: Østregate 3

Postadresse: Postboks 8. 4801 Arendal

4) *Journalistens adresse og telefonnummer*

Geir Lid

Epost: geir.lid@agderposten.no

Tlf: 95898726

Innholdsfortegnelse

1. Liste over samlet publisering

Oversikt som reportasjene

2. Når og hvordan kom arbeidet i gang, hva var ideen som startet det hele?

- 2.1. Beskyttelse i kirkerom
- 2.2. Bilder som skjulte identitet
- 2.3. Et velintegrert liv
- 2.4. Trosfrihet, eller?
- 2.5. Biskop og en menighet

3. Hva var den sentrale problemstillingen ved starten av prosjektet?

Spørsmål og problemstillinger

4. Hva er genuint nytt i saken?

- 4.1. Ikke enestående tilfeller
- 4.2. Kan ha ulmet i mange år
- 4.3. Feie for egen dør

5. Organisering av arbeidet, metodebruk, kildebruk og utfordringer underveis

- 5.1. Avgrensninger og fokus
- 5.2. Et sted å begynne
- 5.3. Høre, se og erfare
- 5.4. Kampen om tiden
- 5.5. Trygghet og tillit
- 5.6. Tilstedeværelse som åpnet opp
- 5.7. Bruk av anonyme og åpne kilder – problemer og avveininger
 - 5.7.1. Hovedregel og unntak
 - 5.7.2. Åpne kilder bekrefter
 - 5.7.3. De viktige tangeringspunktene
 - 5.7.4. En farlig taushet

6. Formidling og presentasjon – genvalg som virkemiddel

- 6.1. Formidling i tre sjangre
- 6.2. Feature
- 6.3. Nyhet
- 6.4. Analyse

7. Konsekvenser av saken

- 7.1. Utfordret statsråden
- 7.2. Reportasjene i en større nasjonal trosfrihetsdebatt på Stortinget
- 7.3. Reportasjene skaper en ny type debatt om trosfrihet

- 7.4. Reportasjene synliggjør en ny type politiske utfordringer
- 7.5. Reportasjene påvirker en debatt som vil ha innvirkning på ny stortingsdebatt
- 7.6. Reportasjene fører til løfter om større ansvar for konvertitter

8. Vedlegg

- 8.1. Kirkeasyl ga henne vennskap for livet
- 8.2. Frykter for livet med sin kristne bagasje
- 8.3. Flyr høyt for å frelse muslimer

1. Liste over samlet publisering

- 20. september 2014: - Kristne forfølges på Sørlandet (Førstesiden)
- 20. september 2014: Drapstruet. Frosset ut. Kalt for hore. Frykter kidnapping.
- 20. september 2014: Truet for troen
- 20. september 2014: - De lever i en konstant frykt.
- 20. september 2014: «Du er et virus som må isoleres bort før det gjør skade»
- 22. september 2014: De som forfølges like utenfor vår egen dørterskel
- 23. september 2014: Varsler PST-sjef om flyktning-spionasje (Førsteside)
- 23. september 2014: Han får meldinger om spionasje
- 24. september 2014: Når kristentroen på Sørlandet blir utsatt for spionasje
- 26. september 2014: Opprørt og sjokkert over trostrakassering (Førsteside)
- 26. september 2014: Tar opp trakassering av kristne
- 27. september 2014: Statsråden utfordres
- 29. september 2014: Kristne ber for konvertitter
- 8 oktober 2014: - Det er hatkriminalitet

2. Hva var ideen som startet det hele, når og hvordan kom arbeidet i gang?

2.1 Beskyttelse i kirkerom

Den nye regjeringen Høyre og Fremskrittspartiet slo i sin felles plattform fast at den ville jobbe for at kirkerommet ikke lenger skal brukes til kirkeasyl. Statsråd Anders Anundsen ga Politidirektoratet beskjed om å gå i dialog med Kirken for å få slutt på at mennesker uten lovlig opphold i landet skulle få beskyttelse i kirkerom.

Menigheter over hele landet har engasjert seg i kirkeasyl, også på Sørlandet. Jeg bestemte meg for å ta kontakt med disse menighetene for å lage en reportasje om erfaringene de satt inne med fra kirkeasyl, og hvordan de stilte seg til den nye regjeringens politikk på dette området.

2.2 Bilder som skjulte identitet

En sentral del av denne reportasjen måtte etter min mening være å fokusere på mennesker som hadde opplevd å være i kirkeasyl og selv gjennomlevd de påkjenningene det er å leve under en slik spesiell form for beskyttelse. Derfor gikk jeg inn i Agderpostens arkiver for å lete opp reportasjer vi tidligere hadde skrevet om kirkeasylanter.

Her fant jeg reportasjer med bilder av kirkeasylanter som var avfotografert bakfra eller i skyggekonturer for å skjule sin identitet. Jeg tok kontakt med en av menighetene som hadde beskyttet en kirkeasylant som var avbildet slik, fordi vedkommende hadde konvertert fra islam til kristendom. Jeg ba menigheten om å formidle kontakt.

2.3 Et velintegrert liv

Denne personen, som fikk opphold i Norge og i mange år hadde levd et velintegrert liv i et lokalsamfunn i Aust-Agder, tok kontakt med meg på telefon, og var villig til å snakke med meg. Men jeg ble svært overrasket over betingelsene som ble stilt. Den tidligere kirkeasylanten og konvertitten ville bare snakke med meg under full anonymitet. Jeg fikk ikke en gang sitere vedkommende, men kun bruke historien som bakgrunnsinformasjon.

Da vi møttes til samtale viste det seg at denne personen hadde svært negative erfaringer fra sine omgivelser i forbindelse med konverteringen. Den nye norske statsborgeren følte seg stigmatisert av sine opprinnelig etniske omgivelser, men også fra andre mennesker som var kommet til Norge som flykninger og som nå hadde fått permanent oppholdstillatelse. Den tidligere kirkeasylanten fryktet at utfrysingen og mobbingen vedkommende hadde opplevd ville bli verre dersom personen deltok i

reportasjen. Samtidig uttrykte konvertitten stor frykt for at myndighetene i hjemlandet personen hadde flyktet fra ville kunne straffe familien som var tilbake.

2.4 Trosfrihet, eller?

Kirkeasylanten og konvertitten som for mange år tilbake var anonymisert på reportasjebildene våre, våget altså fremdeles ikke vise ansiktet sitt i avisen, selv om han nå var blitt en velintegrert nordmann og sørlending. Vedkommende levde med den samme frykten og angsten som tidligere.

Hvordan var dette mulig? Vi har jo tross alt trosfrihet i dette landet. Eller?

Vinklingen med kirkeasylanten ble utelatt fra reportasjen min. Men jeg hadde fått noe å tygge på. Var denne historien et enestående tilfelle, eller levde flere av våre nye statsborgere på Sørlandet med den samme frykten? Og hvor utbredt er i tilfellet dette fenomenet? Spørsmålene trengte seg på. Dette måtte jeg finne ut mer om.

2.5 Biskop og en menighet

Reportasjen om kirkeasyl kom på trykk 15. februar 2014. Da var jeg allerede i gang med løselig å sondere terrenget med fokus på trakassering av konvertitter på Sørlandet. Den første reportasjen om temaet stod på trykk over et halvt år senere; 20. september 2014.

Men hvordan skulle jeg gå frem?

En av katalysatorene for det videre arbeidet skulle bli en biskop og en meget spesiell menighet som har gjort innvandremiljøer til sin misjonsmark. Her skulle jeg finne åpninger for å komme inn i problematikken rundt folk som er truet for troen, eller som vi kalte reportasjeserien som fulgte: Religionsforfølgelse på Sørlandet.

3. Hva var den sentrale problemstillingen ved starten av prosjektet?

Etter samtalen med konvertitten som ikke våget å stå frem i Agderposten, åpenbarte det seg følgende spørsmål og problemstillinger:

- Var dette et enestående tilfelle, eller var det flere som levde under slike livshemmende omstendigheter på Sørlandet?
- Hvor omfattende er i tilfellet slik religionsforfølgelse, og hvem kan si noe om den. Hva slags hjelp får eventuelt de menneskene som lever under slike forhold?
- Etter en rask overflatisk undersøkelse på telefon om denne problemstillingen i innvandrer miljøer og blant menigheter, var tilbakemeldingen at dette var et nærmest ukjent eller ikke-eksisterende problem. Det var i tilfellet et «innvandrerproblem» som hørte hjemme hos «dem» og ikke «oss». Dersom jeg skulle følge denne tankegangen, så måtte jeg kontakte «dem». Men hvordan kontakter jeg «dem»?
- Dersom jeg skulle klare å finne frem til en måte å kontakte «dem», hvordan skulle jeg møte eventuelle nye betingelser om anonymitet. Gikk det an å finne en god begrunnelse som kunne få eventuelle forfulgte eller trakasserte konvertitter til å stå frem med sine historier med all den tyngde det innebærer?
- Hvilke miljøer skal jeg kontakte og hvordan skal jeg kunne klare å etablere den nødvendige tilliten som får de «riktige» folkene til å åpne seg dersom dette er et reelt problem? Hvilke samtalekontrakt skal jeg inngå i det som tilsynelatende er et lukket minefelt? Hvordan skal jeg kvalitetssikre informasjonen, hvis jeg i det hele tatt skulle finne informasjon?

4. Hva er genuint nytt i saken?

4.1 Ikke enestående tilfeller

Reportasjene og nyhetsanalysene viste at konvertitter som forfølges, plages og trakasseres på Sørlandet, og sikkert ellers i landet også, ikke er enkeltstående isolerte særtilfeller, men er så omfattende at det kan karakteriseres som et problem i et demokratisk samfunn og i strid med menneskerettighetene om trosfrihet.

4.2. Kan ha ulmet i mange år

Reportasjene og analysene trekker tråder tilbake til dramatiske hendelser på 90-tallet, da forfatteren Walid al Kubaisi var sentral i opprivende religionskonflikter som gjorde ham så utrygg at han valgte å flytte fra byen etter religionskritiske ytringer. Agderpostens reportasjer forteller at folk fremdeles flytter fra Sørlandet til andre deler av landet for sine religionskritiske ytringer, nå i form av konvertering fra islam til kristendom, og viser at religionskonflikter kan ha ligget og ulmet i mange år.

4.3. Feie for egen dør

Agderpostens reportasjer om religionsforfølgelse på Sørlandet er genuint nytt i den forstand at de kan åpne for et tilleggsperspektiv i trosfrihetsdebatten her i landet; en debatt som til nå har dreid seg om trosfrihet og religionsforfølgelse i helt andre regimer. Reportasjene til Agderposten er fanget opp på Stortinget. KrF bruker i skrivende stund reportasjene i forberedelsen til en trosfrihetsdebatt som skal reises på Stortinget neste måned, hvor opplysningene Agderposten bringer til torgs vil bli holdt opp for å illustrere at Norge kanskje bør «feie for egen dør» i tillegg til å rette fokus på andre land.

5. Organisering av arbeidet, metodebruk, kildebruk og problemer underveis

5.1. Avgrensninger og fokus

Jeg så det som essensielt for dette prosjektet at jeg kom i direkte kontakt med folk som oppfattet seg truet og følte seg forfulgt fordi de hadde konvertert fra islam til kristendom. For ikke å ende opp i mer gjennomanalyserte og kjente problemstillinger om mennesker som er frosset ut og presset av religiøse sekter, avgrenset jeg arbeidet til konvertering fra islam til kristendom.

For at prosjektet skulle være overkommelig, men også for å utkrystallisere fokuset, valgte jeg også å velge bort eventuelle problemer mennesker som konverterer fra kristendom til islam får. Men dette kan absolutt være et fremtidig oppfølgingsprosjekt.

Viktig for fremdriften var å komme i kontakt med miljøer hvor konvertitter befant seg. Mange menigheter på Sørlandet har begrenset erfaring med konvertitter, mens andre kjenner problemstillingene mer eller mindre. Etter undersøkelser i forskjellige menigheter ble fokuset mitt rettet mot en helt spesiell menighet i Arendal, Betania.

5.2 Et sted å begynne

I researchen blant de mange menighetene kom det nemlig frem at denne tidligere største dissentermenigheten i Arendal fremstod som en menighet rettet med ansiktet mot verden; en menighet som nå kalte seg for «Internasjonale Betania – Den frie Evangeliske forsamling» og som hadde gjort innvandremiljøer til sin misjonsmark.

På menighetens internasjonale møter kommer det mennesker fra 10-15 nasjoner, og stadig nye nasjonaliteter dukker opp på møtene. Bortimot tretti mennesker har de siste årene konvertert til kristendom gjennom menighetens lokale evangelisering.

Dette var åpenbart et sted å begynne.

Men hvordan?

5.3. Høre, se og erfare

Jeg kjente ingen i menigheten, kjente ikke menighetskulturen og jeg selv var en kirkefremmed som hadde et mer menneskerettighetsperspektiv enn religiøst perspektiv på denne saken. Jeg fant raskt ut at her nyttet det ikke å legge opp en fastspikret strategi for å komme frem til svar på mine spørsmål.

Jeg måtte rett og slett oppsøke menighetens ledelse og delta på møter for å bli kjent med hvordan menigheten fungerte og ikke minst menneskene som gikk der. Jeg regnet med at det her var mennesker som kunne anskueliggjøre problemstillingen jeg ville fokusere på. Med andre ord var ikke dette et materiale hvor jeg kunne planlegge eller organisere arbeidet så mye på forhånd. Jeg måtte selv ut i feltet, høre, se, erfare, treffe mennesker og stille spørsmål. Men det viktigste av alt: Jeg måtte ha menighetens tillit. De måtte føle seg trygge. Mitt adferdsmønster i menigheten var viktig. Her måtte veien bli til mens jeg gikk.

5.4. Kampen med tiden

Et tips i kirkeasylsaken, saken som hadde bragt meg i kontakt med mannen som av frykt for represalier ikke våget å stå frem som konvertitt, gikk ut på at en iraner satt i kirkeasyl i nettopp Betania i Arendal. Det viste seg ikke å være tilfellet, men faktum var at iraneren etter fem år i menigheten nå ble kastet ut av landet. Dette var en konkret sak jeg kunne begynne å jobbe med i denne menigheten.

Hvorfor nevner jeg dette?

Jo, fordi jeg fant fort ut at oppgaven med å kartlegge konvertitt-problematikken ville være så tidkrevende at jeg i mellomtiden måtte levere andre saker til lørdagsavisen. I min vandring i Betania-menigheten valgte jeg meg ut to tunge featuresaker som jeg jobbet med parallelt med konvertittsaken. Det førte også med seg at jeg kunne være i dette viktige miljøet over lang tid og etablere viktige kontakter. Samtidig var sakene jeg valgte å jobbe med høyst relevante for tematikken i konvertittsaken. Den ene saken er nevnt, den andre var en sak om menigheten Betania og deres høyst spesielle eldstebror og forkynner, Shervin Ebrahimian, og hans nye misjonsmark, som ble en 10 siders reportasje.

5.5 Trygghet og tillit

I denne reportasjen kom det frem at han tidligere var blitt truet på livet etter at han konverterte. Dette var «oppvarmingen» til den endelige reportasjen om religionsforfølgelse på Sørlandet, og gjorde leserne oppmerksom på forholdene for en bestemt konvertitt, men på ingen måte med den bredden som skulle komme i reportasjene senere.

Reportasjene som ble laget før fokuset på religionsforfølgelse i vårt eget miljø var brede og innsiktsfulle. De bidro til å skape tillit i forhold til personene jeg forholdt meg til i menigheten, noe som også gjorde at de følte seg trygge på meg.

Jeg og fotograf Erik Holand fulgte menigheten på tett hold gjennom en periode på over et halvt år, deltok i en rekke møter og snakket med mange personer. Svært mange helger gikk med til dette arbeidet.

5.6 Tilstedeværelse som åpnet opp

Tilliten jeg opparbeidet meg i menighetenes ledelse og blant medlemmer åpnet veien til flere konvertitter som hadde opplevd trakassering og som følte seg forfulgt. Jeg snakket også med mange konvertitter som ikke følte seg forfulgt, men som kunne fortelle om ubehagelige hendelser for seg selv eller sin familie, eller de kunne fortelle om andre konvertitter som hadde støtt på ubehageligheter i sitt nærmiljø. Men ingen ønsket å stå frem av frykt for ubehageligheter.

Det var en person som pekte seg ut. Hun tilhørte en annen menighet, men hadde en sterk historie som illustrerte forfølgelse av konvertitter i vårt nærmiljø. Jeg valgte ut henne fordi jeg oppfattet troverdigheten som stor, hun var tydelig og ville fortelle hele sin historie. Samtidig var jeg i kontakt med mennesker i miljøet rundt henne som hadde fulgt henne over tid og kunne verifisere informasjonen jeg fikk.

Denne kilden ble min hovedkilde blant konvertittene. Jeg snakket også med en rekke andre konvertitter som kunne gi et utfyllende bilde. Informasjonen fra de andre konvertittene brukte jeg imidlertid ikke i selve reportasjene, men bakte dem inn i nyhetsanalyser, hvor informasjonen ble satt inn i en større sammenheng, analyser som var en del av hele konseptet som også skulle sette reportasjene inn i et bredere perspektiv. (Formidling og presentasjon)

5.7 Bruk av anonyme og åpne kilder – problemer og avveininger

5.7.1. Hovedregel og unntak

En utfordring i arbeidet med konvertittene, og spesielt i forhold til hovedkilden jeg valgte å bruke til denne delen av reportasjen, var at de ønsket å være anonyme. Dette kom på kollisjonskurs med Vær Varsomplakatens hovedregel om at kilden for informasjon skal identifiseres.

VVP er imidlertid også klar på at hovedregelen kan avvikes dersom den kommer i konflikt med kildevernet og av hensyn til tredjeperson. I dette tilfellet hadde kilden vært drapstruet, og hun fryktet allerede at barnet hennes skulle bli kidnappet. En eksponering i lokalmiljøet ville kunne gjøre situasjonen verre, både for kilden selv og for hennes barn.

5.7.2. Åpne kilder bekrefter

Vurderingene om å anonymisere konvertittene jeg snakket med ble også lettere å forsvare fordi jeg underveis i researchen kom over troverdige kilder som med tydelighet og autoritet på området, og uavhengig av mine kilder, kunne bekrefte opplysningene som kom frem gjennom mine kilder.

Det gjelder i første rekke Agder-biskop Stein Reinertsen, som i flere samtaler med meg fortalte hvordan konvertitter på Sørlandet, men også ellers i landet, lever i en konstant frykt for represalier fra sine «muslimske miljøer». Han forteller hvordan de skjelver av redsel, hvordan de blir banket opp på grunn av konverteringen fra islam til kristendom, at konvertitter flykter fra sine nærmiljøer på grunn av forfølgelse og at de lever i frykt for infiltratører som vil skade dem.

Norsk Organisasjon for Asylsøkere (NOAS) la nylig frem en rapport som heter «Tro håp og forfølgelse». En av forfatterne til denne rapporten er min kilde som kan understreke mine egne observasjoner, men også biskopens, nemlig voldsepisoder mot konvertitter. Uttalelsene fra NOAS var basert på en rykende fersk undersøkelse blant hundre konvertittsaker.

5.7.3. De viktige tangeringspunktene

Biskopens observasjoner og funnene til NOAS har klare tangeringspunkter med det mine anonyme kilder forteller meg, helt uavhengig av biskopen og helt uavhengig av NOAS. Opplysningene jeg får fra mine anonyme kilder om frykt for infiltratører, drapstrusler, frykt for kidnapping av barn, splittelser av familier og trakassering på gaten og generelle subtile mekanismer som skaper angst og frykt, harmonerer med opplysningene fra kildene mine som står frem med informasjonen. Selve behovet for at konvertitt-kildene mine må anonymiseres og dilemmaet dette fører med seg vises også i en av nyhetsanalysene (Tittel: De forfølges like utenfor vår egen stuedør) under kapitlet «Den vonde anonymiteten». Den er vond også fordi det å gi videre troen i følge biskop Stein Reinertsen er en naturlig del av det å være kristen. Det er en sentral del av selve trosutøvelsen som blir tatt fra dem gjennom selvpålagt anonymitet av frykt for konsekvenser.

5.7.4. En farlig taushet

Forfatteren Walid al Kubaisi ble en tredje åpen kilde med mye informasjonsverdi som tangerte informasjonen jeg fikk fra mine anonyme kilder. Selv om han ikke er konvertitt, måtte han flytte fra Arendal på grunn av problemene han fikk for sin religionskritikk av islam. Konvertering kan også oppfattes som religionskritikk. Han uttaler seg om konvertittenes taushet, og mener denne tausheten setter dem i enda større fare, fordi ingen da vet hva som skjer med dem. Samtidig bekrefter Walid al Kubaisi uttalelsene fra mine anonyme kilder gjennom følgende utsagn om hvordan muslimer kan se på konvertitter: «Du blir sett på som en gudsfjende, foraktet og utstøtt. Du er et virus som må isoleres bort før det gjør skade».

Biskop Stein Reinertsen, NOAS og Walid al Kubaisi er åpne kilder som alle bekrefter sannhetsgehalten i uttalelsen fra den anonyme kilden jeg bruker i min hovedsak, men også uttalelsen fra andre anonyme kilder jeg bruker i nyhetsanalysene.

6. Formidling og presentasjon – genvalg som virkemiddel

6.1. Formidling i tre genre

Det ble underveis i arbeidet klart at researchen og materialet som ble samlet inn var omfattende. I utgangspunktet var planen å lage en featuresak med mye bruk av faktarammer. Men etter hvert som bitene i innsamlingsarbeidet falt på plass, bestemte jeg meg for å seksjonere informasjonen og presentere dem i følgende journalistiske genre: featuresjangeren, nyhetsgenren og analysegenren.

6.2. Feature

Åpningen av sakene om religionsforfølgelse på Sørlandet startet med en bredt anlagt featuresak med et førstesideoppslag som har nyhetsvinkelen i seg og insider som pensler problematikken svært bredt på åtte sider, inkludert innsidecover, med følgende titler: a)Cover: Drapstruet. Frosset ut. Kalt for hore. Frykter kidnapping. b)Truet for troen c)-De lever i en konstant frykt d)-Du er et virus som må isoleres bort før det gjør skade. Disse featuresakene blir fundamentet for senere nyhets saker og analyser.

6.3. Nyhet

Nyhetsgenren ble brukt for å følge opp opplysninger som kom frem i en av feature-reportasjene, nemlig biskop Stein Reinertsens informasjon om at iranske konvertitter frykter at det skal finnes infiltratører blant dem, spioner som rapporterer til iranske myndigheter, også blant de som har fulgt samme vei fra islam til kristendom og blitt kristne trosfeller, altså blant konvertittene selv. Altså flyktningspionasje. Vi bruker nyhetsgenren til å følge opp med at lederen for PST på Agder, Knut Aurebekk, får meldinger om flyktningspionasje på Sørlandet. Det bekrefter Stein Reinertsens informasjon om flyktningspionasje, men ikke nødvendigvis blant konvertitter.

Samtidig bruker vi nyhetsgenren til å bringe saken inn på den politiske arenaen, hvor stortingspolitiker Kjell Ingolf Ropstad er «Opprørt og sjokkert over trostrakassering». Han utfordrer statsråd Anders Anundsen med spørsmål relatert til reportasjene, og vi bringer statsrådets svar om at det Agderposten beskriver er hatkriminalitet. Vi bruker også den samme genren til å fortelle at Agderpostens opplysninger skal brukes i en mer utvidet trosfrihetsdebatt på Stortinget

Nyhetsplassen brukes også til en reportasje om Predikantringen i Arendal, en organisasjon som samler distriktets menighetsledere, som gjennom Agderposten har fått seg en vekker og som ikke bare ber for konvertittene, men føler et ansvar etter Agderpostens reportasjer om religionsforfølgelse på Sørlandet. Andre nyhetsreportasjer planlegges under skrivingen av denne rapporten.

6.4. Analyse

Under planleggingen av reportasjene vurderte jeg om vi skulle gjøre oss bruk av kommentarsjangeren for å binde featuresakene og nyhetssakene sammen med betraktninger som kunne tilføre nye dimensjoner og samle trådene. Problemet er at kommentarsjangeren har en meningsytrende karakter.

Det vil si at dersom jeg skulle skrive kommentarene selv, så ville jeg komme i konflikt med min integritet og objektivitet. En løsning kunne være å sette bort kommentarskrivingen til andre journalister i avisen, men det ville krevd at jeg fikk med meg en journalist som kunne sette seg skikkelig inn i materien og gjøre seg opp meninger.

Men jeg følte at jeg ikke ville legge beslag på flere ressurser enn det redaksjonsledelsen generøst hadde gitt meg. Derfor kom jeg frem til at jeg ville bruke en annen redaksjonell sjanger, nemlig analysen.

I analysen kan journalisten gi nye innfallsvinkler og alternative perspektiver på en sak uten å komme med meninger om hva som er riktig eller galt. Med analysen følte jeg at jeg kunne skape meg et handlingsrom for å anskueliggjøre sammenhenger som det var vanskelig å få til i min mer seksjonerte fremstilling gjennom nyhetssjangeren og featuresjangeren.

Samtidig var jeg klar over faren ved at jeg kunne «miste» sjangerkontrollen; at nyhetsanalysen ville «sprekke» ved at enkelte elementer ville kunne oppfattes som meningsbærende. Dette ville i tilfellet undergrave objektiviteten i analysesjangeren.

Det får ikke samme konsekvens når en kommentar grenser opp mot analysen, slik av og til Harald Stanghelle i Aftenposten gjør, og ikke minst Agderpostens egen Stein Gauslaa kan gjøre.

En annen fallgrube, eller kanskje mer en ulempe ved analysen, er at den i sin streben etter objektivitet kan virke grå og kjedelig.

Alt dette var jeg svært bevisst under utskrivningen av analysene «Når kristentroen på Sørlandet blir utsatt for spionasje» og «De som forfølges like utenfor vår egen dørterkel». De ble skrevet litt inspirert av NTB's analyser som Agderposten bruker en gang i uken. Her er etter min mening gjort fine grep for å fargelegge også en analyse.

Samtidig var jeg ikke fremmed med analysesjangeren. Jeg har vært på kurs i analyse – og kommentarskriving på Institutt for journalistikk, og har ved flere anledninger skrevet analyser på eget initiativ i vår avis i forbindelse med andre saker jeg har jobbet frem. Til en viss grad har jeg, når jeg har følt det overkommelig og naturlig, fått tid, muligheter og rom til å lage analyser i Agderposten. Det tok jeg med meg inn i disse analysene.

Jeg mener analysene i serien om religionsforfølgelse fungerer som et svært bra bindeledd mellom de to andre sjangerne som er brukt. I tillegg til å være bindeledd mener jeg analysene i denne serien ga meg muligheter til å gjøre tematikken mer informativ og perspektivrik, samtidig som de tre sjangerne i samspill med hverandre skaper en dynamikk og fremdrift i fortellingen.

7.Konsekvenser av saken

7.1. Utfordret statsråden

Aust-Agders stortingsrepresentant Kjell Ingolf Ropstad i Kristelig Folkeparti ble under utskrivningen av reportasjene om religionsforfølgelse kontaktet for kommentarer av funnene vi gjorde. Han kjente godt til temaet religionsforfølgelse i andre land vi ikke liker å sammenlikne oss med, men han kjente lite eller ingenting til religionsforfølgelse i vårt eget land.

Vi ba ham følge med på serien for å gi en kommentar etter at den hadde stått på trykk. Han var så opprørt og sjokkert over Agderpostens reportasjer han veldig raskt utfordret statsråd Anders Anundsen og ba om svar på spørsmål han mente utkrystalliserte seg etter reportasjene. Statsråden mente dette var hatkriminalitet.

7.2. Reportasjene i en større nasjonal trosfrihetsdebatt på Stortinget

Men Kjell Ingolf Ropstad varslet like etter Agderpostens reportasjer at han ikke ville nøye seg med dette. KrF ville bringe saken høyere opp på den politiske dagsorden. For han slo fast at Agderpostens reportasjer gikk under radaren og synliggjorde ting som er vanskelig å oppdage. Kanskje tar vi trosfriheten litt for gitt? spurte han etter reportasjene.

Han mente at reportasjene synliggjorde et problem som er større enn det var grunn til å frykte. Ropstad mente det var få saker om dette temaet i mediene, og at han ikke hadde mottatt mange meldinger gjennom sitt politiske nettverk om problematikken.

Alt dette i sum gjør at KrF nå vil løfte Agderpostens reportasjer inn som en del av en større trosfrihetsdebatt som skal reises på Stortinget ikke lenge etter at deadline for denne metoderapporten er passert.

7.3. Reportasjene skaper en ny type debatt om trosfrihet

I utgangspunktet var denne trosfrihetsdebatten planlagt utelukkende å dreie seg om trosfrihet og religionsforfølgelse i andre land som vi normalt ikke ønsker å sammenlikne oss med. Men etter Agderpostens reportasjer ønsker KrF sentralt en todelt debatt om trosfrihet. En del av debatten skal gå som planlagt om forholdene i andre land, mens en egen del av debatten vil bli viet religionsforfølgelse i vårt eget land, med Agderpostens reportasjer som et utgangspunkt.

I tillegg har KrF varslet at partiet vil bruke Agderpostens reportasjer som utgangspunkt til å drive sin egen research i forkant av trosfrihetsdebatten.

7.4 Reportasjene synliggjør en ny type politiske utfordringer

Stortingspolitikeren ordlegger seg slik om konvertittene og forholdene Agderposten fokuserer på:

«Dette er mennesker som lever i stor frykt, og som gjennom denne frykten får redusert livskvaliteten sin på en uakseptabel måte. Vi som har en tro vet hvor viktig det er å kunne leve ut denne troen og uttrykke den til våre omgivelser. Derfor er forholdene Agderposten beskriver ytterst dramatiske, og den viser at det dessverre er en del utfordringer vi må ta tak i her på hjemmebane».

Videre beskriver han Agderpostens bidrag slik: «Vi eksporterer menneskerettigheter internasjonalt. Det er derfor avgjørende at vi har rent mel i posen her hjemme i Norge. På lederplass skriver Agderposten at trosfrihet er en essensiell rettighet. Vi må vise at vi tar denne rettigheten på alvor her hjemme. Det er derfor vi vil dra tematikken som Agderpostens reportasjer har synliggjort inn i en større debatt om trosfrihet»

7.5 Reportasjene påvirker en debatt som vil ha innvirkning på ny stortingsdebatt

Det er altså denne større debatten om trosfrihet partiene på Stortinget vil bli invitert til å delta i, og som er varslet noen uker etter at denne metoderapporten er levert. I tillegg til denne utvidete trosfrihetsdebatt på Stortinget, er Agderposten blitt varslet om at den også vil ha innvirkning på en debatt som kommer i Stortinget til våren i forbindelse med en melding om menneskerettigheter som nå foreligger. Det er femten år siden sist Stortinget ble forelagt en egen melding om menneskerettigheter.

7.6. Reportasjene førte til løfter om større ansvar for konvertitter

Av andre helt konkrete konsekvenser denne saken har fått er en økt bevissthet om denne spesielle form for konvertittproblematikk hos de kristne menighetene. Gjennom Agderposten utfordret stortingspolitiker Kjell Ingolf Ropstad de kristne menighetene til å ta ansvar for å hjelpe konvertittene til å føle seg trygge.

Konsekvensene av reportasjene her er at menighetene samlet overfor Agderposten, gjennom fellesorganisasjonen Predikantringen i Arendal, uttrykker at «Agderpostens reportasjer er en vekker for oss alle». Menighetslederne uttaler at reportasjene vil føre til at de vil ta et større ansvar for å inkludere konvertittene i menighetene og passe på at de ikke blir være alene med sine utfordringer.

8.Vedlegg

Som det fremgår av metoderapporten skrev jeg flere reportasjer underveis og i forkant av serien om religionsforfølgelse, reportasjer som førte meg nærmere tematikken om mennesker som føler seg truet for troen her hjemme og som ble til serien «Religionsforfølgelse på Sørlandet». De følger her som vedlegg.

Hovedvedlegg: Reportasjeserien til bedømmelse

Vedlegg 1: Kirkeasyl ga henne vennskap for livet

Vedlegg 2: Frykter for livet med sin kristne bagasje

Vedlegg 3 Flyr høyt for å frelse muslimer

Arendal 12. januar 2014

Geir Lid

